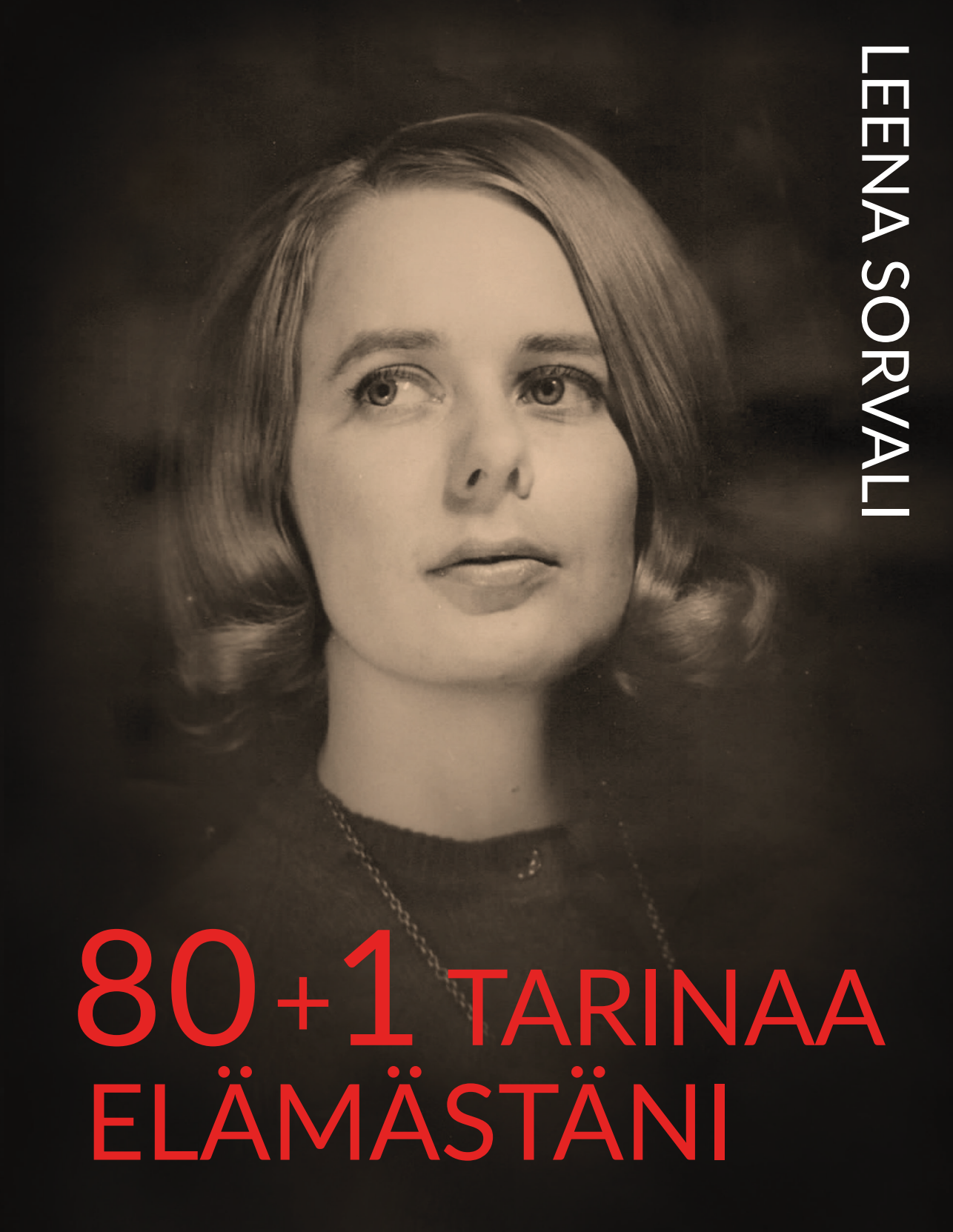

LEENA SORVALI

A black and white portrait of a woman with shoulder-length, wavy hair, looking slightly upwards and to the right. She is wearing a dark, high-necked top and a thin chain necklace. The background is dark and out of focus.

80+1 TARINAA ELÄMÄSTÄNI

Leena Sorvali

80+1

tarinaa elämästäni

© Leena Sorvali 2023

Toinen painos

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-951-56-8250-5

Leena Sorvali

80+1

tarinaa elämästäni

SISÄLLYS

ISÄNMAAN TOIVO

- 11 Tammikuu 1942
- 17 Synnyinkotini Pyhäntäalla
- 23 Äitini Anna Lydia
- 39 Isäni Lauri Johannes
- 53 Sisareni Ritva Marjatta
- 61 Veljeni Risto Jaakko Olavi
- 71 Veljeni Pekka Johannes
- 79 Lemon mummola

LAPSUUSVUODET

- 93 Syvärauma
- 97 Lauritsalan Hakali
- 105 Marjatta ikiystäväni
- 109 Typerä tyttölyseo

NUORUUSVUODET

- 118 Talomme Rajala Mäkelässä
- 129 Ensirakkauteni
- 133 Unohtumaton Suviranta
- 139 Kauppaopisto
- 142 Ei oo Lahden voittanutta

KASVUN VUODET

- 151 60-luvun kuohuva Helsinki
- 153 Pää pilvissä
- 156 Naimisiin
- 169 Kaija kohtalotoverini
- 173 Soile ystäväni

NOUSUJEN JA LASKUJEN VUODET

- 180 Lahti vai San Francisco?
- 191 Appivanhempani
- 297 Aviomieheni
- 203 Tyttäreni
- 217 Ruuhkavuodet
- 230 Yksinhuoltaja ja yksinyrittäjä

ILON JA SURUN VUODET

- 236 Kohtalokas Kosin saari
- 251 Tyhjä koti - tyhjä syli
- 255 Millenium

ETUKENOSSA ELÄMÄN PÄÄTTYMISEEN

- 262 Ihmisen ikävä toisen luo
- 269 Äitee ystäväni
- 273 Kolme kuukautta karanteenissa
- 281 Kaikki kuusi koiraani
- 295 Jonkin sortin aktivisti
- 313 Uusi elämänvaihe
- 330 Henkilöhakemisto

ISÄNMAAN TOIVO

*Syntymäni jälkeen äiti sai Mannerheimilta
kehoituksen kasvattaa minuun 'palava
vapaudentahto, joka ikuisiksi ajoiksi on turvaava
maallemme kalliisti lunastetun itsenäisyyden ja
kansallemme sisäisen suuruuden'.*

Tammikuu 1942

Mailleen mennyt vuosi 1941 on Suomen kansalle ollut raskas, mutta samalla maineikas. Se alkoi vakavin enteinä ja muuttui sitten kesällä rajumyrskyksi. Uhreja ja uhrauksia vaativa kamppailu jatkuu.

Kansamme heikkoutena on pidetty isänmaallista aatteellisuutta, mutta se on ollutkin sen väkevyys ja voima. Niinkuin Jumala on ollut sen rinnalla, niin on luottamus oikeuden lopulliseen voittoon jälleen siunannut Suomen kansan aseita.

Näin kirjoitti Suomen puolustusvoimien ylipäällikkö Carl Gustaf Mannerheim tammikuun ensimmäisenä päivänä 1942 julkaistussa päiväkäskyssään. Tämän jälkeen hän kiitti suomalaisia sotilaita ja päätti päiväkäskyksensä näillä sanoin:

Uuden vuoden kynnyksellä siintää meille kaikille ankaran taistelun, uupumattoman työn ja yksimielisen voiman rakentava vapaa ja onnellinen isänmaa.

TOISEN MAAILMANSODAN kauhut ja tapahtumat täyttivät Etelä-Suomen Sanomienkin sivut. Tammikuussa 1942 kotimaisia uutisia oli niukasti.

Vihollisen hyökkäykset Suomen itärajalla on jälleen torjuttu ja joukot säilyttäneet asemansa. Myös sotasairaaloissa käydään taistelua elämästä ja kuolemasta.

Tasavallan presidentti Risto Ryti on antanut kansanavun julistuksen, tavoitteena kuusikymmentä miljoonaa markkaa hädänalaisille.

Säännöstelymääräysten rikkomisesta säädetään ankarimmat rangaistukset. Ylärajaksi tulee kuusi vuotta kuritushuonetta.

Kansanhuoltoministeriö ilmoittaa:

Pito- ja juhlapuvun takki sekä muut kansanhuoltoministeriön päätöksessä mainitut takit edellyttävät erikoiskupongin irrottamisen. Sen sijaan työ-, siivous- ja kotitakkien ostajilta ei vaadita erikoiskuponia.

Vesijärven sataman liikenne on ollut ennätyksellisen vilkasta, ja Vesijärven jääkin oli kauppatavarana. Jäätä lähetettiin Valtion rautateille aina Turkua, Viipuria ja Kuopiota myöten. Valtion rautatiet käytti jään etupäässä voivaunujen jäähdyttämiseen. Jäiden nosto aloitettiin Vesijärven satamasta. Osakeyhtiö Mallasjuoma nosti jäätä Myllysaaren ja Enonsaaren väliltä. Jään paksuus oli noin puoli metriä.

Nastolan kunta ilmoittaa:

Koska kaikki korvikerehun luovutusvelvolliset eivät ole paalanneet heille Nastolan kunnallislautakunnan ilmoittamia puolustuslaitokselle meneviä heiniä ja kevättalven olkia, niin ilmoitetaan vielä täten, että kaikki heinät ja kevätviljan oljet on kiireesti paalattava. Jos jossakin talossa ei ole miehiä paalausta toimittamaan, on siitä ilmoitettava työvoimalautakunnan puheenjohtajalle, joka huolehtii kyllä työvoimasta.

Kirkollisia uutisia:

Nastolan väkiluvun lisäys vuonna 1941 oli 50 poikaa ja 40 tyttöä. Aviottomia lapsia syntyi seitsemän ja kahdet kaksoiset. Seurakunnasta kuoli 53 miestä ja 34 naista. Avioliittoon kuulutettiin 42 paria ja vihittiin 40 paria. Miehen kuolemaan purkautui 23 avioliittoa ja naisen kuoleman jälkeen kahdeksan avioliittoa. Eronneita aviopareja oli yksi. Nastolan kokonaisväkiluku oli vuodenvaihteessa ja 4 918 ja Lahden väkiluku 27 297.

* * *

PYHÄNTAAN KOULULLA Nastolassa valmistauduttiin minun syntymääni. Matkaa Lahteen oli vain viitisentoista kilometriä, mutta sota-ajan vuoksi kotisyntyys katsottiin turvallisemmaksi. Äidin kättilötäti, Ida Johanna Auer (o.s.Koskinen, 1873-1956) oli kutsuttu auttamaan synnytyksessä. Isä oli rintamalla, isosisko Ritva Lahdessa koulussa, veljet Risto ja Pekka kotosalla. Laskettu aikani oli jo ohi, mutta annoin vielä tovin odottaa itseäni.

Isä oli saanut jouluksi lomaa, mutta joutui palaamaan rintamalle ennen syntymääni. Äiti sai kohta kenttäpostia isältä:

10.1.1942 Rakas Anni! Kiitos kaikesta siellä kotona olost! Kyllä siellä on paras paikka maailmassa. Tuntui taas kovin ikävältä palata tänne takaisin. On ne meidän lapset sentään niin reippaita ja mukavia lapsia! Ikävä niitä tulee, kun eivät luona ole.

Kuinka sinun laitasi nyt on, vieläkö olet saanut yhä odottaa? Jos ei rupea viipymään, niin eiköhän sinun ole parasta yrittää vielä Lahteen tai Helsinkiin. Hyvää vointia toivottaen, Lauri

Pekka, nuorempi veljistäni, saattoi kysellä malttamattomana, että miksei se voi jo tulla? Isoveli Risto kenties toppuutteli, ettei se niin vain käy muistelen Pekan syntymää, joka tosin oli tapahtunut Helsingissä, mutta melkein viikko siihenkin oli mennyt.

Kättilö Hanna Auer

Kokenut kättilö Hanna ehkä rauhoitteli, että eihän tässä mitään hoppua ole, kyllä se sieltä kohta tulee.

Kun olen päättänyt tehdä jotain teen sen vauhdikkaasti, niin nytkin. Supistusten alettua Risto passitettiin 'hakemaan kynttilää' mummolasta. Päästyään sinne hän kysyi äidin siskolta Toinilta: "Missäs se kynttilä on?". Toini ymmärsi yskän ja purskahti nauruun. Meni vain muutama tunti, kun minä pääsin päivänvaloon tuona tammikuun 12. päivänä 1942.

Oli äidillä minussa kuitenkin tekemistä, sillä olin kasvanut peräti neljä- ja puolikiloiseksi. Hanna jäi vielä joksikin aikaa äitiä ja minua hoitamaan. Huushollista huolehtivat äidin lapsivuoteen ajan hänen Toini-siskonsa ja isän sisar Elli. Riston tehtävänä oli vahtia kolmen ja puolen vuoden ikäistä Pekkaa.

Isä joutui viikkokausia odottelemaan, ennen kuin pääsi näkemään minut. Kenttäposti kulki kuitenkin melko joutuisasti. Kirjeistä kuvastui isän huoli lapsista ja äidin jaksamisesta.

18.1.1942 Rakas Anni! Kiitos kirjeestä. Olin jo aiemmin aikeissa kirjoittaa sinulle, mutta sitten yht'äkkiä tänne tuli vieraita. Radiossa näet kuulutettiin perheenlisäyksestämmme. Hollolan osaston upseerit olivat sen kuulleet ja innostuivat suoraa päätä lähtemään onnitteluille.

Olisi mukava päästä sitä nuorinta tytärtä katsomaan, mutta tuskin tässä kuussa ainakaan pääsen. Niin se tyttären nimi. Kyllähän ne sinun ehdottamasi nimet minun puolestani sopivat. Voisin lisäksi ehdottaa Anna-Leenaa. Vieläkö Pekka on Auerin tädin kanssa pysynyt hyvssä väleissä? Rakkain terveisin, Lauri

25.1.1942 Rakas Anni, oli oikein mukava kuulla, että sinä ja tytär voitte hyvin. On hyvä, että se tytär on kiltti lapsi, joka ei tuota paljon työtä vaan antaa rauhaa sinullekin.

Se on vain ikävää, kun et ole saanut ketään apulaista itsellesi. Sehän olisi aivan välttämätöntä, ethän sinä voi pitkään aikaan kantaa vesiä, etkä muutakaan. Risto on vielä liian heikko sellaiseen. Ja pitäähän hänen olla Pekankin kanssa. Sellainen nuori poika tarvitsisi vielä vapaatakin aikaa. Kesällähän ei sitten ketään tarvita, kun Ritvakin on kotona. Ritva tietysti mielellään hoitaa pientä siskoaan, kun oli niin hyvillääänkin siitä, että sai siskon. Lauri

5.2.1942 Rakas Anni, en vieläkään ole saanut tietää varmuudella, pääsenkö lomalle ensi viikolla. Toivotaan nyt kuitenkin. Johan tytärsin tulee kuukauden vanhaksi, enkä ole nähnyt sitä vielä kertaakaan. Kerrohan lapsille kovasti terveisiä/ Pian kai isi pääsee heitä katsomaan. Lauri

8.2.1942 Rakas Anni! On mukavaa kun on muutaman päivän ollut kauniita aurinkoisia ilmoja. Saa Pekkakin oikein nauttia ulkona olosta ja mäen laskusta. Tekee varmasti pikku miehelle hyvää. Kyllä siitä vahvistuu ja ruokakin varmasti maistuu. Rupea sinä itsekin rappusilla paistattamaan päivää. Rakkaimmat terveiseni, Lauri

4.3.1942 Rakas Anni! Oli oikein mukava kuulla, että sinä voit jo paremmin. Kuinka siellä lapset nyt jaksavat? Kovin ikävää, kun se kultainen Leena-typykin on sairastellut. Kun nyt pian taas tulisi terveeksi, ettei kehitys pysähtyisi. Onko Pekka taas puhunut isistä ja isin tulemisesta? Koeta sinäkin nyt olla reippaana ja toivorikkaana. Rakkain terveisin Lauri

Toukokuu 1942

Toukokuun 10. päivänä, neljä kuukautta syntymästäni, Mannerheim antoi päiväkäskyn Suomen äideille:

Viettäessämme tänä vuonna toukokuun toista sunnuntaita Suomen äideille omistettuna merkkipäivänä isänmaamme puolustajat hiljenevät sodan kentillä hartain mielin ja syvä rakkaus rinnassaan muistamaan Teitä, äidit. Te olette paljon antaneet tälle maalle. Te olette kehdosta alkaen kasvattaneet sen polven, jonka ansiosta maa on vapaa. Parhaillaan käytävän vapaustaistelumme aikana – miestenne taistellessa rintamalla – Te kasvatatte kodeissa isänmaalle uutta polvea, jonka sallittakoon rakentaa tätä maata rauhallisemmissa oloissa kuin mitä nykyinen polvi on saanut tehdä.

Töin ja rukouksin Te olette näinä taistelun vuosina tukeneet puolustusvarviossa seisovia poikianne ja tyttäriänne. Näistä rakkaistanne Teidän on ollut luovuttava maan hyväksi kansamme koettelemuksen ajaksi. Teidän siunauksenne on seurannut lapsiianne taistelukentille ja antanut heille sankariuden voimaa isänmaan pelastamiseksi ja rauhan turvaamiseksi.

Tahdon tänä päivänä erikseen lausua tervehdykseni ja syvän osanottoni niille Suomen äideille, joiden rakkaimmat sankareina ovat uhranneet henkensä isänmaan ja sen tulevaisuuden puolesta. Kaikkien teidän työnnä on ja on ollut kansamme taisteluissa arvioimattoman suuri ja uhrinne mittaamaton.

Suomen armeijan nimessä, suuren kiittollisuuden ja kunnioituksen osoituksena annan tänä päivänä Isänmaamme äideille yhteisesti omistettuna VAPAUDENRISTIN. Olkoon se tuleville sukupolville tunnuskuvana äidin pyhästä kutsumuksesta kasvattaa tämän kansan lapsiin palava vapaudentahto, joka ikuisiksi ajoiksi on turvaava maallemme kalliisti lunastetun itsenäisyyden ja kansallemme sisäisen suruuden.

80+1 TARINAA ELÄMÄSTÄNI 1942 – 2023

Sinä vuonna 1942, jolloin minä ilmestyin tähän sodan runtelemaan maailmaan, marsalkka Mannerheim antoi Suomen äideille päiväkäskyn. Siinä hän kehoitti äitejä kasvattamaan meihin lapsiin *palava vapaudentahto, joka on ikuisiksi ajoiksi turvaava maallemme kalliisti lunastetun itsenäisyyden ja sisäisen suuruuden*.

Minun annettiin ymmärtää, että olen *Isänmaan Toivo*, mitä se sitten merkitsikään? Parhaani yritin, vaikka se ei kaikkien Lappeenrannan tyttölyseon opettajien silmissä siltä näyttänytkään. Minun vapaudentahtoni ja pyrkimykseni oikeudenmukaisuuteen olivat niin vahvat, etten välttynyt ristiriidoilta myöhemminkään elämässäni.

Vahvat eväät kasvuun itsenäiseksi ja rohkeaksi naiseksi sain lapsuudenkodista ja ennenkaikkea kannustavalta ja ymmärtäväiseltä isältäni. Joissakin ihmissuhteissa olin liian kiltti, mutta rajansa oli silläkin. En sallinut, että ylitseni kävellään.

NIMIÄ JA TAPAHTUMAPAIKKOJA

Ahlskog, Annala, Huldén, Iso-Saksala, Kallinen, Kavén, Keskikylä, Kivinen, Koivuniemi, Koskinen, Komonen, Kurki-Suonio, Kyheröinen, Lehtinen, Leikonen, Lemo, Lemola, Luhtanen, Meuronen, Miestamo, Mäkelä, Mäkinen, Mörsky, Paananen, Pesonen, Piispa, Pulkkanen, Rantanen, Rautiainen, Reinperä, Rusila, Saksala, Salaspuro, Semeri, Sipilä, Sorvali, Syrjälä, Talka, Teitti, Tulokas, Törni, Vaalamo, Vainio, Varis, Vartiainen, Widholm, Vuorikko, Yrjölä, Åhfeldt-Arjamo...

Heinola, Helsinki, Kos, Lahti, Lappeenranta, Lauritsalan Hakali, Nastola, Oulu, Pellinki, Pulkkilanharju, Pyhäntä, Pyhänturi, Ruuhijärvi, Saalbach, St. Anton, Suomutunturi, Syvärauma, Vanaja, Tammisaari, Äkäslompolo...

BoD

